Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Felix Etxeberria Larrañaga Parapan

Elgoibar, Gipuzkoa
(1926-2022)

Aurkibidea

Biografia

Sallobente-Ermuaran auzoko Parapan baserrian jaio zen. Aita zuen bertakoa eta ama, berriz, Azkoitiko Madariaga auzoko "Luarixe" (Luberiaga) baserrikoa. Zortzi anai-arreba ziren, bera laugarrena. Zortzi urterekin hasi zen eskolan, baina hamaikarekin utzi egin behar izan zuen etxeko lanak egiteko. Hamalau urterekin peoi lanari ekin zion Eibarren; gero Orbea bizikleta lantegian eta Elgoibarko Sigman ere jardun zuen. Elgoibarko Jarbe lantegian doitzaile lanbidea ikasi zuen. Bertan bederatzi urtez jardun ondoren, lantegiko beste hamasei langilerekin Danobat makina-erreminta lantegi berria sortu zuten, geroago kooperatiba bihurtuko zena. Euskarazko klaseak hartu eta eman ere egin zituen, harik eta beste lagun batzuekin Elgoibarko Ikastola sortu zuten arte. Urtebete geroago, Elgoibarko Izarra euskara elkartea sortu zuten. Lolita Canales elgoibartarrarekin ezkondu eta hiru seme-alaba izan zituzten.

Zintak

EGB-046

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Elortza, Kepa
- **Data**: 2010-02-23
- **Iraupena**: 92 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Elortza, Kepa
- **Transkribatzailea(k)**: Elexpuru, Juan Martin

EGB-062

- **Proiektua**: Elgoibar 1936
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Odriozola Sustaeta, Iñaki - Otegi Arregi, Hodei
- **Data**: 2008-08-22
- **Iraupena**: 26 min
- **Euskarria**: MiniDV

Pasarteak

1. Parapan baserri txikia zela eta, familia kalera

- **Erref**: EGB-046/002
- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 00:01:55. **Bukatu**: 00:04:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
25 urterekin etorri ziren Felix eta bere familia Parapan baserritik kalera. Etxeko gazteek ez zioten etorkizunik ikusten baserriari. Ganadu batzuk, astoa eta ahuntzak zituzten.

2. Irakurtzen etxean ikasi zuen, euskaraz

- **Erref**: EGB-046/003
- **Iraupena**: 0:02:45. **Hasi**: 00:04:11. **Bukatu**: 00:06:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Zortzi urterekin hasi zen auzoko eskolan, baina ordurako irakurtzen bazekien, etxean ikasita. Euskaraz ikasi zuen irakurtzen, eta eskolan, berriz, ikasketak erdaraz ziren. Bost urtetik 14 urtera bitarteko 75 neska-mutilek elkarrekin ikasten zuten gela berean eta irakasle batekin.

3. 11 urterekin eskola utzi behar

- **Erref**: EGB-046/004
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:06:56. **Bukatu**: 00:09:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Jaunartzea egin zuen arte zintzo joan zen eskolara, baina gero etxean geratu behar izan zuen, anaia zaharragoek kalean lanean zihardutelako. Aitak herritik kanpo egiten zuen lan. Udalari kupoa emateko, garia erosi egin behar izaten zuten; patatarena ere berdin.

4. Eliza ase ezina

- **Erref**: EGB-046/005
- **Iraupena**: 0:03:23. **Hasi**: 00:09:06. **Bukatu**: 00:12:29

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Anaiarik zaharrena gerran hil zen, hamazortzi urte zituela. Felixek zortzi urte zituela, aita negarrez ikusi zuen. "Culto y credo" izeneko diru-sari bat ordaindu behar zitzaion elizari, eta berak ez zuen nahikoa diru ordaintzeko.

5. Elizaren diru-sariak kuartelean ordaindu

- **Erref**: EGB-046/006
- **Iraupena**: 0:02:54. **Hasi**: 00:12:29. **Bukatu**: 00:15:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Anaia gerran hil zenean, kuarteletik atzeratutako "Culto y Credo" diru-sariak ordaintzeko eskatu zioten aitari. Ordaindu eta gero hobiratu ahal izan zuen semea. Urte berean lau pertsona hil ziren Parapan baserrian. Euretako bat Azkoititik ihesi etorritako emakume bat.

6. Elizarekin izandako tirabirak

- **Erref**: EGB-046/007
- **Iraupena**: 0:02:22. **Hasi**: 00:15:23. **Bukatu**: 00:17:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:
Urte berean lau pertsona hil ziren Parapan baserrian. Euretako bat Azkoititik ihesi etorritako emakume bat. Azkoitiko parrokoak esan zion aitari ez zuela hiletarik izango, aurrez ez bazuen ordaintzen.

Transkripzioa
-Eta horrek, parroko berri horrek, don Ramon Ormaetxea zala uste dot, on horrek, errakaua bialdu zigun goizetik ez bagenduan entierrua pagatzen atsaldian ez zigula eingo entierrurikan. Hori, eta guk ez gaukan haren entierrua zetan pagau. Lau urtian euki genduan etxian eta ondiokan ere guri hori eskatu ziun, eta harrezkero eliziakin nao, e, bueno. Gorrotua geruao eta gehixao.
-Higuingarri portau zan, ezta?
-Elizia bai. Harrezkero geruao ta okerrago. Eta gero ikusitta Francoren ondoren ze pasau dian..
-Hori ["impuesto credo"] hori sekula entzun barik neukan. Ze..., inpuesto baten modura edo?
-Kuota bat zan.
-Etxe bakoitzak pagau bihar ebena?

-Katoliko guztiak pagau bihar zebela. Eta gurian ba erdixa pagatzeko konforme zauden aitta, ta parrokuak ez zion ametitzen amari, eta hori zan diskusiua.
-Eta gero denunziau eta kuarteletik kobrau?
-Kuartelera, kuartelera. Orduan autobusa zauan Azkoittitik Elgoibarrera, eta autobusian etorri zian aitta ta ama, semia hilda. Semian gorputzan zain eta kuartelera. Eta gero, hori pasauta gero, entierrua eginda gero, deittu zion kuartelera berriz ere; eta esaten zeben aittak graduazio haundiko guardia zibil batek esaten ziuela, galdetu ziuela aber ze pasau zan, eta esplikau ziuela eta esan ziuela: "Tontuak izan zeate hori pagau dozuelako, hori periodikuan anunziatzeko modukua zan ze in dizuen zueri; ez dao hortarako eskubiderik eta". Baiña einda, ordurako einda zeuan gauzia.
-Jo..., elizia.
-Bai, nik harrezkero sinpatixa gitxi eliziari. Nik ez dot euki, sekula ez naiz izan elizara... Eta aittak esaten zigun: "Kontuz horrekin. Elizia marasmia bezela da, marasmia, eulixa katiatzen bada geruao ta batuao eitten jok eta hortik ez daok eskapatorixaik eta; kontuz ibili!".
-Baekixen orduan zuen aittak, e.

7. Errepublikaren eragina Sallobente auzoan

- **Erref**: EGB-046/008
- **Iraupena**: 0:02:26. **Hasi**: 00:17:45. **Bukatu**: 00:20:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:
Lizarrako estatutua zela eta, Felixek bost urte zituela, bizkarrean propaganda txartela eta eskuetan panfletoak zituela, errepidean egoten zen paperok banatzen. Garai hartan Sallobente auzoan mitinak, antzerkiak, dantzariak, etab. egoten ziren. Aitarekin joaten ziren ikustera.

Transkripzioa
-Bost urte naukazela aittak alanbre-arantziakin ipini zian bizkarrian propaganda abertzalia bizkarrian ipini zian. Ta kamiñua dao gure basarrixan onduan, kamiñua dao, ta kamiñua pasatzen automobillak, eta erakusten niuen, bizkarra erakusten niuen autokuari propagandia zabaltzen. Eskuan'e papelak naukazen eta geratzen bazan automobilla ba eman itten [gendun], eta bost urte neukazen orduan.
-Eta zer zeukazun bizkarrian, ikurriña edo?
-Ez, letrerua zan zeoze. Abertzalien propaganda. Orduan Estellako Estatuana. Hori 1931n zan.
-Justo Republikia etorri zanian.
-Bai, ba orduantxe. Estellako Estatutua zala edo ez zala, Bizkaittarrismuan, Bizkaittarren zerak zien harek, Bizkaittarristak zian, orduan esaten zana. Ta propaganda hoixe naukan nik, eta autuari ematen nion propagandia; geratu eta propagandia... Batek eman zian, Bilboko matrikulia zeukan kotxe batek eman zian bost zentimo.
-Propiña?
-Propiña. Ta hartu zian propagandia. Ta horixe neukan esateko. Ta gero orduan momento horretan gure auzuan Sallobenten mitiñak, antzerkiak, dantzarixak, gauza asko egoten zian eta hara juten giñan aittakin haura ikustera. Hori zan Republikako denporan.

-Entzun dot beste leku batzuetan be Republikiak alaittu ein ebela pittin bat...
-Bai, ni akordatzen naiz, danzarixak etortzen zian, ez dakit Tolosatik edo nundik autobusian etortzen zian Azkoitti aldetik, eta itxuria Sallobentera ez zeuan autobusa juteko modurik eta gure basarri inguruan geratzen zian eta gure basarrittik jaixten zian illeran danak dantzari guztiak goittik behera. Hori goguan daukat. Eta hori zango zan gutxi gorabehera milla beratzirehun eta hogeta hamalau-hogeta hamabost. Holako bat izango zan.
-Republika-republikan.
-Bai. Edo lehenao, hogeta hamaikatik hasi ta...
-Baiña gerria sortu aurretik.
-Bai, gerria sortu aurretik.

8. Eibarren eraikuntzako peoi

- **Erref**: EGB-046/009
- **Iraupena**: 0:03:58. **Hasi**: 00:20:11. **Bukatu**: 00:24:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:
Gerra hasi zen egunean, Tolosako Elosegi txapel-lantegia ikusten egon zen Felix, eskolako txango batean. Bazkaria oinetako kaxa batean sartuta joaten ziren txangoetara. 1941. urteko haizeteagatik, Felix lanean hasi zen, 14 urte zituela. Aita etxea konpontzen geratu zen, eta Felixek ordezkatu zuen bere lanean. Gero eraikuntzan jarraitu zuen, peoi gisa. "Batallón de Trabajadores"eko preso ugarik ziharduen lanean Eibarren.

9. Ameriketara artzain joan nahi izan zuen

- **Erref**: EGB-046/010
- **Iraupena**: 0:02:14. **Hasi**: 00:24:09. **Bukatu**: 00:26:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Diaspora » Disporara bidaia » Diasporara joateko arrazoiak

Laburpena:
Orbea bizikleta lantegian jardun zuen gero. Handik Elgoibarko Sigma lantegira joan zen. Lanbidea ikasteko gogoarekin, Jarbe (Jose Arana eta Rafael Uribe) lantegian hasi zen lanean. Diru gutxi irabazten zuela, eta Ameriketara artzain joaten saiatu zen. Ez zuen lortu.

10. Danobat lantegiaren sorrera

- **Erref**: EGB-046/011
- **Iraupena**: 0:04:03. **Hasi**: 00:26:23. **Bukatu**: 00:30:26

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Boom industriala
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:
Hamaika lagun elkartu ziren, eta bakoitzak diru apur bat ipinita, Danobat lantegia sortu zuten. Accionalidad Popular edo Accionalidad Obrera izena jarri zioten elkarteari. Oraindik ez ziren kooperatibak ezagutzen.

11. Danobat kooperatiba bihurtu zen

- **Erref**: EGB-046/012
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:30:26. **Bukatu**: 00:33:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:
Danobat lantegiko irabaziak langile guztien artean banatzen zituzten. Irabazi horiekin bazkide ez zirenek bazkidetza hartu zuten. Era berean, Arrasaten kooperatibak sortzen hasi ziren, eta Danobat ere kooperatiba bihurtu zen. Artezgailuak (rektifikadorak) egiten hasi ziren Danobat-en.

12. Danobat lantegiaren aurreneko urratsak

- **Erref**: EGB-046/013
- **Iraupena**: 0:01:09. **Hasi**: 00:33:01. **Bukatu**: 00:34:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:
Danobat lantegia martxan jartzeko eman zituzten aurreneko urratsak azaltzen ditu.

13. Eskolan erdararekin arazoak

- **Erref**: EGB-046/015
- **Iraupena**: 0:03:10. **Hasi**: 00:37:28. **Bukatu**: 00:40:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskolan ez zuen futbolean jolasten, erdaraz hitz egiten ez zekielako. Berak pilotan edo amuarrainak harrapatzen jolasten zuen. Euskaraz egiten zuenari eraztuna jartzen zioten. Ostegun arratsaldea hartzen zuten jai eskolan, baina larunbat goizean eskolara joaten ziren. Maisua donostiar erdaldun bat izan zuten.

Transkripzioa
- Eskola denporan-ta ze jolas klase eitten zittuein mutikuen artian?
- Bueno, jolas klasiak... Orduan futbola bazauan. Futbola bazauan, baiña nol futbolian eitteko, erderaz ein bihar zan. Orduan anillua ta puñetia zauan euskeraz eitten zabenari.
- A! Zuei ifintten otsuein anillua?
- Bueno, neri ez zien ipini sekula, baiña...
- Baiña hori ezautu dozu?
- Ezautu dot. Eta nik, orduan, edo pelotan eitten naban edo errekara juaten nitzan amorraiñak harrapatzera eskuakin. Ta hantxe ematen naban nik... Eske ezin naban ein berbarik, ez nekixen ta! Eta eraztuna ez erutiarren, ba, errekan egoten nitzan amorraiñak harrapatzen eta errekreua amaitzen zanian, juaten nitzan eskolara.
- Orduan zuei eskolan euskeraz itteatik eraztuna ifintten otsuein?
- Bai! Hori Francon denporan. Aurretik ez, e.
- Bai. Baiña hamen uste dot lehenengo aldixa entzuten dotena, e! Gurian bai, osea, Oñati añdian eta Debagoixenian eitten zan hori.
- Hamen ere bai. Hamen ere bai, e! Bai, bai, bai.
- Eta gero eguna akabaitten zanian eraztuna eukenak ze kastigo eukitten eben?
- Ba ez dakit ez zan izeten zapatuan artsaldian eskolara jun bihar edo holakon bat.
- Orduan zapatu goizetan be eskolara faten ziñain?
- Bai.
- Lanian modura?
- Eguena eitten genduan jai uste dot, eguen atsaldia edo, jai eitten genduan.
- Orduan zuk eraztunana ezaututa dakozu, e?
- Bai, bai.
- Eta zuk eskolan, auzuan bertan zeuketzuein eskolia?
- Bai, Sallobenten. Sallobenten.
- Oindiok eraikuntza hori esistitzen da?
- Eraikuntza hori esistitzen da, baiña soziedade bezela dao oin.
- Bai, bai, eskola askokin pasau da hori. Eta maisua nungua zeukatzuein?
- Donostiarra zan ta ez zakixen euskeraz. Ta ez dakit zenbat urtian egongo zan hemen, igual 50 urtian bai, basarrixan. Ta ez zakixen euskeraz.
- Donostiarra bera?
- Bai.
- Eta, orduan, esan dozu amorraiñak harrapaitten ta pelotan ta...
- Pelotan ta holaxe. Gero korrika ere bai.
- Fubolian?
- Fubolian, klaro, berba ein bihar zan fubolian gitxi bada be ta...
- Errekreuan be eraztuna ifini eitten otsuein, e?
- Bia, bai.
- Eta, bestela, lagunarteko beste jolasik eskolatik kanpo ezpada be?
- "Erre ta libratzen" esaten giñon, "erre ta libratzen", eskuakin ikutzen bata bestiari. Ez dakit zela dakan izena.
- Bai, bai, "libraitten" edo, bai. Eta "Txorro, morro" ta? Bata bestian

gaiñian... ilaran... makurtu ta bata bestian gaiñian...
- Ez... bueno, bai, zeoze akordatzen naiz, e, baiña ez daukat gauza garbirik hori.
- Eta neskakin sekula eitten zeben jolasian?
- Ez, ni hortan izan naiz motza izan naiz. Oso motza. Gero ere bai, e! Gero ere bai.

14. Lehen greba orokorra

- **Erref**: EGB-046/017
- **Iraupena**: 0:02:09. **Hasi**: 00:40:48. **Bukatu**: 00:42:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:
1948. urtean izan zen Francoren kontrako lehen greba orokorra. Garai hartan grebara irtetea oso arriskutsua omen zen.

Transkripzioa
-Oin irakurtzen hori liburu hori irakurtzen nauela konturatzen naiz ze hankasartze. Berrogeta zortzixan uste dot izan zala huelga bat Francon garaian, lelengo huelgia edo. Ta gure inguruan taillarrian sozialista ba zauan. Ta harek esaten zaban: "huelgia in bihar juau, e, huelgara erten bihar dok /biok/". Ta haura lehenao ertenda zaon huelgara eta gu sekula erten gabiak, eta pentsatzen genduan nobedadia zala hori. Eta "ertengo juau, ala?" ta. "Bueno, erten bihar baldin bada erten ingo juau". "Ba bixar huelgia dok". Halaxe bi lagun geratu giñan lanera jun gabe. Eta bera, hori esaten zebena, lanera jun zan. Bai, billurtuta, itxuria, azkenengo orduan. Etxian kontra ingo ziuen, eta gu jai hartu ta. Oin konturatzen naiz ze arrisku jokatu genduan guk orduan; garbitzeko kapaz zian orduan.
-Edozer gauzagatik, ezta?
-Bai. Hamen ikusten da. Naparruan eta holako gauza bategatikan jota garbittu. Ta ointxe konturatzen naiz ze hankasartze ein genduan. Ta bi lagun atera giñan. Eta bazauden berrogei lagun baiño gehixao langilliak.
-Berrogeittik bi bakarrik?
-Bi bakarrik atera giñan. Jakin gabe ze zan huelgia. Jakin gabe ixa huelgia ze zan.
-Eta manifestaziñorik edo ezer egin zan?
-Ez, ez. Orduan ez dakit besteik ateako zan herrixan, e, berrogeta zortzixan, e. Ez dakit. Hori ez daukat goguan.
-Orduan guarda zibilak...
-Orduan ezerre nobedaderik gabe erten naban nik. Ta uezabak ez dakitt, parterik eman ez edo. Ez dakit zer pasauko zan, neri ezer ere ez zitzaten pasau.
-Huelga hori Elgoibarren bakarrik izan zan edo?
-Ez, ez. Hori Euskal Herri osokua zan.
-Lelengotako huelgia izango zan.
-Lelengua, lelengua. Hamen irakurtzen dot ointxe lelenguetakua zala. Ta zela tratatzen zeben jendia huelgara jundakuak. Garbittu ere bai.

15. Euskara ikasten "Academia de la lengua vasca"n

- **Erref**: EGB-046/019
- **Iraupena**: 0:02:14. **Hasi**: 00:43:06. **Bukatu**: 00:45:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
1956. urtean, apaiz bi euskara irakasten hasi ziren Elgoibarko "Academia de la lengua vasca" eskolan. Ikasleek bost pezeta ordaintzen zituzten hilero. "Academia" itxi zenean, urte bi geroago, bertako lau ikaslek euskarazko klaseak ematen hastea erabaki zuten.

16. Elgoibarko ikastolaren sorrera

- **Erref**: EGB-046/020
- **Iraupena**: 0:02:11. **Hasi**: 00:45:20. **Bukatu**: 00:47:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
10 urtetik 14 urtera bitarteko ikasleei irakatsi zieten euskara 10 urtez, falangeko lokal batean. Ikasleekin mendira ere joaten ziren. Azkenean lokal bat erosi zuten, eta hor jaio zen Elgoibarko ikastola. Hasieran andereño bat bakarrik zegoen. Felixek orduan ekin zion euskaraz alfabetatzeari.

17. Pako Juaristi euskaltzalea

- **Erref**: EGB-046/021
- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 00:47:31. **Bukatu**: 00:49:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
50eko hamarkadan, Pako Juaristi omen zen euskal dinamizatzaile bakarra herrian. Berarengandik asko ikasi zuten Felixek eta lagunek.

Transkripzioa
-Pako Juaristi zan hamen argi bakarra, euskalzalia edo euskalzale bakarra herrixan mobitzen zana Pako zan. Eta horrekin hasi giñan. Pako Juaristi, hil zan. 1950 inguruan edo hasi giñan Bizkaittik Txinpartak ekarten, bestetik, Ondarrutik antzerkia. Eta gu ibiltzen giñan satelitiak, Pakon satelitiak giñan, lana eitten ibiltzen giñan berakin, eta beran bittartez ikasi genduan ikasi genduana euskerian zera. Meritua zakan Pakok orduan bakar-bakarrikan. Ta gaiñera arpegixa zaukan eta edozein lekutara presentatzen zan haura. Falangera jun bihar bazan'e Falangera euskeria aurrera etaatzeko. Gu baiño gehixao zan haura.
-Aspaldi hil zan Pako hori?

-Bai, honezkero izango dia hogei urte.
-Pako...
-Juaristi. Miren Vallejo, horretxen gizona.
-A, ba bixar naiz Mirenekin egoteko.
-Ba horretxen gizona. Honek Vallejotarrak beti izan dia euskalzaliak, beti, beti Miren Vallejo ta euskalzaliak. Ba eskerrak Pakori Elgoibarren ein zan dana; hasieria dana.
-Preguntauko xat bixar. Miren bera be euskalzalia da, ezta?
-Bai, bai, euskalzale amorratua da Miren.

18. Pilota eta atletismo zalea zen

- **Erref**: EGB-046/023
- **Iraupena**: 0:01:55. **Hasi**: 00:49:45. **Bukatu**: 00:51:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota
- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:
Kirolzalea izan da beti Felix, baina erromeria edo dantza zalea ez. Herri arteko pilota txapelketetan jokatutakoa da Felix. Arriola IV binakako bikotekidea izan zuen. Atletismoan ere jardundakoa da.

Transkripzioa
-Lanaz aparte eta ikastoliaz aparte eta euskeriaz aparte, erromeixak eta?
-Ez, ni erromeixan-eta oso motza izan naiz. Ez dot sekula dantzarik ein. Ta emakumietan ez nintzan atrebitzen arrimatzen. Osea, ez dot euki... Orduan bai, berbenia eta esaten zeben orduan; igual halako lekuetan berbenia zeuala eta; ni sekula ez nitzan joaten iñora. Nik korrika, bazeuan korrika apostua edo premixuak edo baldin bazauden, korrika edo pelotan edo. Arrasaten eta jokatuta nao ni praka zurixekin, e!
-A bai?
-Arrasaten eta Arretxabaletan. Eibarren ere bai; Deban ere bai.
-Kontxo. Profesionala ez.
-Profesionala ez.
-Fermin ibili zan profesional.
-Fermin bai, Fermin bai.
-Zu herri arteko txapelketetan eta?
-Bai, bai. Deban. Astelehenan'e bai. Ta Arrasaten jokatu naban gero munduko txapeldun izango zan batekin jokatu naban parejia. Arriola Kuarto. Debuta zan harena, haren debuta; neuk eruan naban haura Arrasatera.
-Zu aurrian edo atzian?
-Ni atzian. Ezkerrik ez nakan. Eskumiakin bakarrik eitten naban pelotan. Ta Arrasatera junda nao korrika eittera ere. Campo de Maala ez zan lehen?, Maala. Ba haraxe. Kontratauta, e, hamendikan ez dakit sei lagun edo jun giñan korrika eittera, jabalinia botatzera, ez dakit ze eittera. Ta bero bat bazeuan Arrasaten! Kanpo fubola Maala.

19. Elgoibarko ikastola, aitzindaria

- **Erref**: EGB-046/024

- **Iraupena**: 0:03:38. **Hasi**: 00:51:40. **Bukatu**: 00:55:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
Ongarri Kultur Elkarteak eta Elgoibarko Izarra Euskara Elkarteak herriko ikastolaren garapenean izan zuten zerikusia azaltzen du. Euren ikastolako antolaketa eredua beste herri askotara eraman zen. Eibarko lehenengo ikastola Amilibiak jarri omen zuen.

20. Elgoibarko Izarra euskara elkartea

- **Erref**: EGB-046/025
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:55:18. **Bukatu**: 00:57:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
Elgoibarko Izarra elkartea 1.400 bazkide izatera iritsi zen. Bazkideen kuotekin ikastolako gastu asko ordaintzen ziren. Elgoibarko Izarra herriko euskalgintzako eragile nagusia izan da sorreratik. Felix idi proben kontrakoa izan da beti, idiek sufritu egiten dutelako. Baserrian behiak jartzen zituzten uztarrian.

21. Bizi guztia euskalgintzan

- **Erref**: EGB-046/027
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:58:00. **Bukatu**: 01:00:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak

Laburpena:
"Cooperativa Elgoibarresa" denda nola sortu zen azaltzen du. Ekin gazte taldean ere egon zen Felix. Euskalgintzan jardun izan du bizi guztian.

22. Ikastola klandestinoak

- **Erref**: EGB-046/029
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 01:00:24. **Bukatu**: 01:01:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
Gobernuak edozein egunetan ikastola itxiko zieten beldurra zuten, eta eraikinak ez galtzeko, Gure Kai "Sociedad Anónima"ren izenean jarri zituzten eraikinak. Ikastolak klandestinoak zirenean, Bidanian egin zuten lehen bilera. Felix han egon zen.

Transkripzioa
-Gero Gure Kai ere ein genduan. Gure Kai kontau otsun Osorok?
-Ez.
-Gure Kai. Bueno, nik ein doten lan guztia, parte hartu doten guztia iñok ein dau lana, e. Nik neuk... akulua izan naiz bakarrikan. Ta Osoro hau beste gauza askotan sartuta egoten zan, ta honena joan nitzan; ikastolak-eta normalian centro kulturaletan zauden, eta orduan ixteko amenazua zauan, eta lokalak ez kentzeko sociedad anonima bat sortu genduan, Gure Kai. Sociedad anonima bat. Sociedad anonima horrekin erosten genduzen lokalak eta ipintzen genduan ikastolia. Baezpan ere ikastolia ixten bazeben lokalekin geu gelditzeko. Ta ein genduan sociedad anonima bat. Gure Kai, sociedad anónima. Ikastolak klandestinuak zian, klaro. Lelengo billeria ikastolena Bidanian egin zan.
-Hemengo ikastolian bileria Bidanian?
-Ikastolen billeria, kanpoko ikastolen billeria. Eta zan injiniero bat, Goena. Sikologo famoso bat da, Goena, haren anai bat, Zegamakua uste dot dala. Harexek zuzenduta Bidaniako sakristixan egin zan lelengo billeria eta han izan nitzan ni.

23. Felix itzultzaile

- **Erref**: EGB-046/031
- **Iraupena**: 0:02:01. **Hasi**: 01:02:28. **Bukatu**: 01:04:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:
Danobat lantegiko zuzendaritzak gaztelania erabiltzen zuen laneko agirietan, eta Felixek itzultzen zituen euskarara. Etxepe tailerrean ere parte izan zen Felix. Neurri oso handiko piezak mekanizatzen ziren Etxepen.

Transkripzioa
- Danobaten, badakizu, direkziokuak beti ibiltzen zian lanez kargauta, itxuria. Idazten zaben dana –euskaltzaliak zian, baiña–, idazten zaben dana erderaz idazten zaben eta ni izaten nitzan papela hartu ta juaten zana “zu, hau euskeraz ipini bihar da” ta “eiñik heuk!” ta nik eitten naban. Ta gero ohittu zian neri ematen, neri ematen. Kokoteraiño nenguan. Azken orduan ematen zien. Igual hurrengo egunian asanbleia eta asanblean hitz ein bihar zana neri illuntzixan entregau papela eta nik erun bihar nion hurrengo goizian euskeratuta. Ta pentsau naban ertetzia tallarretikan. Ta, gaiñera, enkargauakin ez nitzan ondo konpontzen eta ertetzia pentsau naban Danobatetik. Hori 73an-edo izango zan. Eta, halaxe, kontua eskatu naban. Ya beste makinia erositta nakan, lokala ere bai eta kontua eskatu naban. Eta esan zien aber ze motibo zian ertetzeko edo ze naukan ta esan nion ba bi motibo: bat ez diala lagatzen lanian enkargauak –ta ze pasatzen jak ba? ta hau ta hau, esplikau nion gauzia– eta bestia euskeriana. Eta ba bixak konponduko zittuela. Ta hurrengo astian bialdu zaben haura Azkoittira, mutilla, bestia, nere onduan zauana eta euskeraz ba... [ez zeben ein bihar],

baiña hantxe segittu nion. Orduan, tallarra, Etxepe –oin tallarra daukena da– ezin zan geratu, martxan zauan. Ta, orduan, sozio barri bat hartu naban ta sozio harek esan zian bakarrikan berak ezin laikela. Ta halaxe. Orduan esan naban bi anai alde batetik eta ni bestetik, ba, ez zala zuzen joteko modua ta orduan beste sozio bat hartu genduan. Eta neu geratu nitzan bertan, Danobaten, eta harek hirurak oin ere segitzen dabe Etxepen. Horixe da Etxepe.
- Etxepe?
- Etxepe.
- Ta ze itten daue hor?
- Hor pieza haundixak landu. Pieza haundixak, 40 toneladara arte, e!

24. Gose denboran gaizki ibili ziren

- **Erref**: EGB-046/033
- **Iraupena**: 0:01:46. **Hasi**: 01:05:07. **Bukatu**: 01:06:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:
Gose denboran gaizki ibili ziren Parapan baserrian. Txahala saltzen zutenean ordaintzen zituzten zorrak. Jaietan beste baserri batera joaten zen Felix "txanketian" garia jotzera.

25. Garia "txanketian" jotzen zuten

- **Erref**: EGB-046/034
- **Iraupena**: 0:02:06. **Hasi**: 01:06:53. **Bukatu**: 01:08:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:
Garia "txanketian" jotzen zuten Parapanen. "Txanketian" nola egiten zuten azaltzen du.

26. Baserritarren arteko ermandadeak

- **Erref**: EGB-046/035
- **Iraupena**: 0:03:55. **Hasi**: 01:08:59. **Bukatu**: 01:12:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:
Gobernuak baserrietako abere kopurua kontrolatzen zuen. Baserritarrek ermandadeak zituzten, ganaduren bat galtzen zuenari laguntzeko. Ermandadeko arduradunak eramaten zuen kontabilitate makila erakusten du Felixek.

27. Ermandadeko kontabilitate makila

- **Erref**: EGB-046/037
- **Iraupena**: 0:01:11. **Hasi**: 01:13:53. **Bukatu**: 01:15:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:
Ermandadeko kontabilitate makila.

Transkripzioa
-Aber, esplikau, esplikau zela dien?
-Bueno ba hemendik hona urtebeten aldia dao. Ta hurrenguan hamendikan oin hurrengo jungo bagiña beste urte baten ba hamen beste koska-illera bat azalduko zan goittik behera.
-Koska-illara bakoitza urte betekua?
-Bai, eta honek, txorta bakoitzak esan nahi dau basarri bakoitza, hau basarri bat, hau beste bat, hau beste bat, hau beste bat. Hau da basarrixa, ta igual urte baten eukiko dittu sei behi eta hurrenguan igual lau edo hiru edo. Eta orduan honen parian hamen izango zan ba hirukua ipiñi. Ta holaxe. Ta kuotia ere ba hoixe kobratzen zan. Zenbat koxka etaratzen zien kutxilluakin hainbesteko kuotia. Hainbeste behi hainbeste kuota. Eta gero akaatzen bazan ba kobrau eitten zan, ez dakit zenbat kobrauko zan baiña.
-Tasaziñua, ezta?
-Bai, bai.

28. Hiztegitxo teknikoa

- **Erref**: EGB-046/039
- **Iraupena**: 0:02:45. **Hasi**: 01:15:46. **Bukatu**: 01:18:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Berak 1976. urtean Danobat lantegian egiten zuen itzultzaile lanerako prestatutako hiztegitxoa erakusten du.

29. Auzoko abere-hiltzailea besomotza

- **Erref**: EGB-046/042
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 01:21:01. **Bukatu**: 01:23:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:
Urtero hiltzen zuten txerria Parapanen. Auzoko txerri hiltzailea besomotza zen; garia jotzeko makina batek kendu omen zion besoa sorbaldatik behera. Behiak ere hiltzen zituen.

30. Euskal jaialdiak Elgoibarren 50eko hamarkadan

- **Erref**: EGB-046/044
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 01:23:45. **Bukatu**: 01:24:42

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:
Zailtasunak izan arren, 50eko hamarkadan urtero antolatu zituzten Elgoibarren euskal jaialdiak.

31. Durango eta Gernika Parapanetik bistan

- **Erref**: EGB-046/045
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 01:24:42. **Bukatu**: 01:26:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Parapan baserritik Bizkaia aldea ere ikusten da, eta ondo ikusi eta entzun zituzten Durangoko eta Gernikako bonbardaketak. Haizeak kea nola ekartzen zuen gogoratzen du Felixek.

Transkripzioa
-Beste gauza bat: Parapan basarrixa leku polittian dao,oso leku polittian, euzki lekua da, eta hortik ikusten da Durango aldera dana ikusten da gure basarrittik, eta baitta San Migeldik zihar Gernika're bai. Eta Durango ta Gernika bonbardeatzen begira egoten giñan, begira bakarrik ez, keia etortzen zan, keia edo hautsa edo mendi puntetan laiñua izango balitz bezela, eta ikusi eitten genduzen abioiak botatzen, bonbak botatzen.
-Entzun be bai?
-Entzun be bai. Zenbat bide egongo zan ba. Guretikan Gernikara hogeta hamar kilometro egongo dia zuzen? Ez dia egongo. Ta bista-bistan, ta hegazkiñak bueltan. Ta entzunda nao ni itsasora joaten ziela formaziua hartzera hegazkiñak, baiña nik usten dot Urola Baillarara eitten zebela bueltia, ta Urolatik joaten ziala Gernikara zuzenian gero. Nik ikusi... hori bai Durangokua eta bai...
-Baiña orduan bazeukazuen idearik ze pasaitten zan Durangon eta Gernikan?
-Ideia, ideia?
-Radixua eta holakorik hemen?
-Ez, artian ez, radixorik ez. Geruao bai radixua, geruao euki genduan radixua.

32. Gerra aurretik dutxa eta ekonomika etxean

- **Erref**: EGB-046/046
- **Iraupena**: 0:03:09. **Hasi**: 01:26:12. **Bukatu**: 01:29:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Beti ezagutu ditu dutxa eta sukaldean ura etxean, baina argindarra bere akorduan jarri omen zuten. Sagardo kupela batek egiten zuen dutxarako andel lana. Parapanen ekonomika sua bakarrik zegoen sukaldean.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-01

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com